

در تاریخ فکر و اندیشه بشری، عدالت همواره موضوع مورد توجه فلاسفه، حکما و سیاستمداران بوده است، همچنان که در ادبیات دینی حکمی شیعه نیز عدالت مقوله‌ای بنیادین و پرسامد به شمار می‌رود. دیدگاه‌های متنوع و بعضاً متضادی درباره مسئله عدالت وجود دارد که هرکدام از آن‌ها حاکی از مجموعه‌ای از نگرش‌ها و جهان بینی‌هاست. عرصه عملی و میدانی سیاست نیز در هر نظام سیاسی از اندیشه‌ها و ایدئولوژی‌های اندیشمندان سیاسی متأثر است؛ لذا مطالعه عدالت در اندیشه و عمل کارگزاران و دولتمردان مختلف برای شناخت بنیان‌های فکری نظام‌های سیاسی در تحقق عدالت اهمیت مضاعف خواهد یافت.

جمهوری اسلامی ایران در خلأ معنویت و عدالت عصر سرمایه‌داری و مدرنیته، ندای عدالت‌خواهی سر داده است و به دنبال تحقق عدالتی برآمده از اسلام ناب محمدی (ص) است. نظام جمهوری اسلامی پس از گذشت چهل سال از پیروزی انقلاب اسلامی قدم‌هایی در تحقق این شعار اصیل برداشته است و با وجود دشمنی‌ها و دسیسه‌ها بدون آنکه از آرمان‌های خود عقب‌نشینی کند، توانسته پرچم عدالت‌خواهی را در میان حق‌جویان عالم بلند کند؛ با این همه انتظار می‌رود در ادامه مسیر حرکت پرصلابت خود، گام‌های مؤثرتر و بلندتری را در مسیر تحقق عدالت بردارد؛ لذا بررسی مقوله عدالت، هم از حیث نظری، هم از حیث عملی در عصر حاضر از اهمیت بسزایی برخوردار است.

قوه مجریه منشأ و مبدأ بسیاری از تحولات در نظام جمهوری اسلامی است. جایگاه محوری عدالت در دولت سیزدهم انکارناپذیر است، به طوری که آیت‌الله رئیسی بارها عدالت را محور تحول دولت بیان کرده‌اند. شناخت ابعاد نظری و عملی عدالت در نگاه رئیس‌جمهور می‌تواند تصویر خوبی از مجموعه تحولات پیش روی دولت ارائه کند. به این منظور تلاش شده است که در دو بُعد نظری و عملی به عدالت در نگاه آیت‌الله رئیسی پرداخته شود:

در بخش نخست معنا و مفهوم عدالت و جایگاه عدالت در خلقت و رسالت بررسی شده است. پس از روشن شدن جایگاه عدالت، نقش آن در تشکیل جامعه مورد نظر رسول اکرم (ص) و ابعاد آن بررسی می‌شود. در ادامه نیز نگاهی به جایگاه عدالت در جمهوری اسلامی و دولت به عنوان مجری قانون اساسی می‌اندازیم. پس از شکل‌گیری مفهوم تصویری از عدالت، باید در گزاره‌های تصدیقی که متکی به آن تصورات است، فحص صورت‌گیری.

بخش دوم یادداشت به ابعاد تحقق عملی عدالت می‌پردازد. ابتدا ضمن توضیح ملاک و شاخص بررسی تحقق عملی عدالت، سنجه‌ای در اختیار قرار خواهد داد و در ادامه برنامه عملی دولت برای اجرای عدالت در جامعه، به عنوان اصلی‌ترین و عام‌ترین مخاطب اجرای سیاست‌های دولت بررسی شده و در نهایت به برنامه دولت برای اقامه عدل در درون خویش پرداخته می‌شود.